

## **ИЗ ЖИВОТА НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ Добрич**

### **Заклучителна пресконференция**

□

На 27 февруари се състоя заключителна пресконференция по проект "Иновативни услуги за социална и икономическа интеграция на хора с увреждания в общините град Добрич и Добричка". Проектът се реализира от януари 2011 до февруари 2012 от "Международен колеж" ООД Добрич в партньорство с неправителствена организация "ХобиСклуб" Добрич. На пресконференцията се представиха резултатите от реализираните цели и дейности по проекта. Участие във форума взеха представители на сдружения и асоциации на хора с увреждания, представители на местни и регионални власти, представители на бизнеса, неправителствени организации и други заинтересовани лица.

В проекта участваха хора със зрителни, слухови и физически увреждания, както и членовете на техните семейства, които са застрашени от социална и икономическа изолация, на територията на общините град Добрич и Добричка.

Брой лица от целевата група, включени в проекта:

- 107 преки бенефициенти – хора с увреждания и членове на техните семейства, ползващи разработените услуги на място;
- 70 от преките бенефициенти, включени в обученията;
- Повече от 40 човека с увреждания и членове на техните семейства от целевия регион, които ползваха дистанционно услуги в рамките на проекта чрез интернет;

Координаторите на проекта Павлина Богданова и Иван Тодоров запознаха аудиторията с подробности от изпълнението на отделните дейности по проекта:

- Оборудване на 20 работни места в читалнята на Висше училище "Международен колеж" с програмата SpeechLab и софтуер, необходим за нейното използване.
- Ремонтно, оборудвано и адаптирано помещение за звукозаписно студио.
- Разработен учебен план за курс по предприемачество, адаптиран за хора със зрителни увреждания.

Придобиха знания и умения по предприемачество 55 човека.

- Повишена квалификация и мотивация за самостоятелна реализация на пазара на труда на хората с увреждания и други.

Благодарение на постигнатите резултати е реализирана основната цел на проекта - подпомагане на икономическата интеграция и преодоляване на социалното изключване на хората с увреждания и членовете на техните семейства в общините град Добрич и Добричка.

Иван ТОДОРОВ,  
координатор по проекта

**София**

**Спортен клуб за интеграция "Пираните" с нови сили в ръководството**

Спортен клуб за интеграция "Пираните" към РСО София при ССБ е създаден през юли 2009 година с цел насърчаване и повишаване на двигателната и жизнена активност на хората със зрителни увреждания, живеещи на територията на софийския регион.

За почти трите години, изтекли от неговото основаване, клубът се утвърди като организация, създаваща много възможности за зрително затруднените в София да удовлетворят необходимостта си от движение сред природата и да живеят по-здравословно. Слепите хора на територията на София успяха да посетят много и интересни места, да спортуват по-активно, да участват в състезания, да пътуват и добиват впечатления.

На проведеното на 24.02.2012 г. в клуба на ул. "Цар Симеон" №110 в София общо годишно-отчетно събрание бе отбелязана изпълнената с инициативи дейност на "Пираните" и сериозната и заслужаваща адмирации работа на неговия председател Пламен Бакърджиев. В отчетния доклад намериха място много мероприятия и спечелени награди от участници в различни прояви на клуба. Прочетен бе доклад на ревизионната комисия, който даде много положителна оценка на извършеното и определи насоките за популяризирането на спортната и туристическата дейност през предстоящите месеци. Поставен бе въпросът за регулярно провеждане на заседания на УС, като бе отчетено, че за това са нужни както усилията на председателя, така и проявяване на съответната активност и отзивчивост от страна на членовете на "Пираните" и ръководството.

Последва оживена дискусия, в която намериха място много и различни предложения. Част от препоръките бяха за активизиране на усилията за ремонт на спортната зала, където да се създадат условия за активен тренировъчен процес и да се сформират постоянни отбори по голбал, шоудаун, канадска борба и всички останали спортни секции в клуба. Някои членове препоръчаха да не се набляга толкова на шаха и спортната табла, защото са твърде пасивни занимания, а целта на спортния клуб е двигателната активност и физическото натоварване.

Залата се обедини около становището да бъдат развивани всички спортни занимания, подходящи за хора с увредено зрение, към които членовете на сдружението проявяват интерес.

На събранието бе поставен въпросът мероприятията да се планират съобразно работното време и заетостта на основната част от членовете. Имаше и изказвания, че прекалено много внимание се отделя на туризма, а би следвало усилията да се насочат към постигане на високи спортни достижения в спортовете за хора с увредено зрение. Други защитиха тезата, че в условия на жестока финансова криза и оскъден бюджет, предвид интересите и двигателните възможности на голямата част от членовете на РСО София, е по-важно те да бъдат изведени сред природата. Накрая събранието се обедини около становище за значението на спорта и туризма за подобряване на здравето на хората с увредено зрение и бе решено да се търсят възможности за приобщаване към туристическите излети и походи на максимален брой хора, като маршрутите се съобразяват по трудност с техните възможности.

Постъпиха и предложения за повече мероприятия по спортен риболов, към който определено има интерес. Решено бе в същото време да се активизират усилията за създаване на постоянно трениращи отбори, подходящи условия за тренировки и да се използват всички възможности за развитие на активен спорт и постигане на високи резултати в регионални и национални състезания за хора със зрителни увреждания.

С оглед амбициозните задачи бе решено да се разшири съставът на Управителния съвет на СКИ "Пираните". След оспорвано гласуване между четири кандидатури за допълнителни негови членове бяха избрани Георги Петрушев и Иван Бакърджиев, които с нови сили да се включат в изпълнението на предстоящата за тази година амбициозна програма. Планираните мероприятия са:

Месец март – Излет по маршрут: квартал Бояна – Боянско езеро – Драгалевски манастир. Турнир по табла с участието на СКИ "Витоша" и СКИ "Пираните".

Месец април – Излет по маршрут: местност Копитото – Боянски водопад – хижа Камен дел – Драгалевски манастир. Турнир по табла с участието на СКИ "Витоша" и СКИ "Пираните".

Месец май – Туристически поход: град Карлово – хижа "Хубавец" с нощувка – хижа "Балкански рози" – град Карлово (общо 2 дни). Градско състезание по спортен риболов за излъчване на софийските отбори за националната надпревара.

Месец юни – Туристически поход: местност Петрохан – хижа "Петрохан" – местност Врелата – хижа "Пробойница" с нощувка – гара Лакатник (общо 2 дни).

Месец юли – Туристически поход: град Дупница – местност Паничище – хижа "Пионерска" с превоз -

хижа "Рилски езера" - връх Дамга - хижа "Рилски езера" с ношувка – местност Паничище - отпътуване за София (общо 2 дни).

Месец август – Туристически поход в Пирин планина: София – село Добринище - хижа "Безбог" с ношувка - Попово езеро - Демир капия - Аргирово езеро - хижа "Пирин" с ношувка - хижа "Каменица" с ношувка - Попина лъка с ношувка - град Сандански – връщане в София (общо 5 дни).

Месец септември – Излет по маршрут: тръгване от София – село Чуйпетлово - местност Живата вода - Меча чешма - Даин Кладенец – село Кладница – връщане в София. Национален турнир по риболов за купата на СКИ "Пираните".

Месец октомври – Излет в Плана планина: с градски автобус №3 до местност Дяволски мост - манастир "Архангел Михаил" и обратно до изходния пункт.

Месец ноември – Излет в Люлин планина: местност Черният кос - заслон Ловната чешма, хотел-ресторант "Владая" – село Владая.

Месец декември – Посещение с осигурена беседа в Боянската църква - обект на световното културно наследство.

За многодневните прояви в Стара планина, Рила и Пирин ще се подбират съюзни членове и техните придружители, които са били редовни участници в едnodневните излети и са доказали своите възможности за интензивни туристически преходи.

Радващо е да се отбележи, че двудневните и многодневните походи ще бъдат подпомогнати частично с финансови средства от РСО София и СКИ "Пираните".

Програмата е наситена с прояви, в които членовете на РСО София могат да се включат според интересите, желанията и възможностите си. Клубът е отворен за нови предложения и инициативи от тези, които приемат идеята, че спортът е здраве и дълголетие. Да пожелаем успех на попълненото със свежи сили ръководство и да се присъединим към усилията му за повече здраве за всички нас.

Даниела ДАМЯНОВА

## **Пролетно настроение с Баба Марта**

На първи март всички по стара българска традиция се закичваме с бяло-червените символи на пролетта, някъде шеговито кръстени Пижо и Пенда и известни в цял свят като българските мартеници. Усуканите бели и червени вълнени конци символизират възраждането на природата след тежките студени зимни дни, носят се за здраве и дълголетие и създават радостното усещане за идваща пролет и очаквано плодородие.

РСО София организира мило тържество по този повод на първи март в клуба на ул. "Цар Симеон" №110 и събра десетки членове на организацията, като покани всички – и големи, и мънички, за да ги закичи с мартеничка, да се видят, да си поговорят, да се посмеят и попеят на чаша топъл чай или кафе и да се почерпят с банички и сладки за този хубав български празник. Идеята бе посрещната с много радост и клубът през целия ден се огласяше от песни, шеги и смях.

Весела Иванова, зам.-председател на ТСО "Съединение", подготви интересна беседа, в която разказа увлекателно за появата на традицията за закичване с мартеници. В българската народопсихология е разпространено вярването, че зимните фъртуни и хали са свързани със злите сили и сериозно предпазно средство срещу тях е червеният цвят, от който те бягат. Затова с настъпването на пролетта пред къщите се закачали червени дрехи и престилки, а най-уязвимите - децата и малките агънца, теленца и ярета, се закичвали с червен конец от най-възрастната жена в семейството. Така първите мартеници всъщност били само червени, направени от вълнен конец. С течение на времето се появил и белият цвят, който е символ на дълголетие. Така червеното – мъжкото начало, здравето и силата, се преплело с бялото – женското начало, надеждата за дълъг живот. Стилизираните фигурки на момче и момиче от бяла и червена вълна хората с умиление нарекли Пижо и Пенда.

Друга легенда разказва, че с бял конец бил вързан белег на крачето на гълъб-вестоносец, използван за връзка между синовете на Кубрат, но тъй като при битка един от тях бил ранен, то кръвта му обагрила част от белия конец в червено. Братята разбрали за опасността, бързо пристигнали на помощ и българският род бил спасен. Хан Аспарух завързал белия и червения край на конца и повелил те никога да не се разделят, за да бъдат основната нишка, свързваща българите. Днес, стотици години

по-късно, веселите бяло-червени мартеници, изпратени от близки от родината, честитят пролетта на много българи, пръснали се по целия свят.

В българския фолклор се разказва като приказка как Баба Марта и братята ѝ Голям и Малък Сечко си направили вино. Братята си го изпили и посегнали на нейното буре, което тя грижливо си пазела. Като видяла, че са ѝ изпили виното, Баба Марта се разлютила, настанал студ, сняг и виелици. После се усмихнала, защото все пак братята ѝ са го изпили, а тя ги обичала много и изгряло слънце, цъфнали кокичета и минзухари. Та затова и времето през март е променливо - според настроението на Баба Марта. По този повод на тържеството се чу и шеговито стихче, което вдигна градусите на настроението.

На тържеството всички - млади и вечно млади, здрави и пожелаващи си здраве, с надежда посрещнаха празника на мартеницата и си пожелаха повече поводи за усмивки през настъпващата пролет.

Даниела ДАМЯНОВА

## **ИСТОРИЯ Паметникът на Свободата**

*"...Но ний знаем, че в нашто недавно  
свети нещо ново, има нещо славно,  
що гордо разтупва нашите гърди  
и в нас чувства силни, големи плоди;  
защото там нейде навръх планината,  
що небето синьо крепи с рамената,  
издига се някой див, чутовен връх,  
покрит с бели кости и със кървав мъх  
на безсмъртен подвиг паметник огромен;  
защото в Балкана има един спомен,  
има едно име, що вечно живей  
и в нашта история кат легенда грей,  
едно име ново, голямо, антично,  
като Термопили славно, безгранично,  
що отговор дава и смива срамът,  
и на клеветата строшава зъбът.*

*О, Шипка!"*

*Из "Опълченците на Шипка", Иван ВАЗОВ*

"Ако при Свищов изгря звездата, то на Шипка изгря слънцето на свободата."

**Андрей ПАНТЕВ**

По време на Руско-турската война (1877-1878 г.) на Шипка се разиграват най-решителните битки, предопределили победния изход на войната, донесла българската свобода след петвековно османско иго.

Заедно с руските войски в сраженията са взели участие и около 6 000 българи.

За първи път депутатите от Учредителното събрание в Търново през 1879 г. издигнали идеята за изграждането на паметник, който да въплъти в себе си всенародната признателност към подвига на опълченци и руси, загинали по време на освободителната война.

През следващите десетилетия тази идея е подета и популяризирана от наши видни общественици. Но едва през 1920 г. се пристъпва към осъществяването ѝ, когато на конгреса на Поборнико-опълченското дружество се взема решение да се издигне паметник в чест на 50-годишнината от шипченските боеве. Сформиран е шестчленен комитет, в състава на който влизат ветераните-опълченци генерал-майор Никола Генов, генерал-майор Станчо Радойнов, Иван Бобевски, Харалампи Карастоянов, Тодор Киров и Никола Беловежков. Впоследствие са включени и представители на министерства, ведомства и обществени организации.

Основният камък се полага тържествено по време на честването на 45-годишнината от героичната защита на Шипка.

През 1924 г. е обявен конкурс за проект на монумента. Комитетът се обръща с призив към българския народ за събиране на средства за изграждане на паметника.

Решено е паметникът да се изгради по проекта на архитекта Атанас Донков и скулптура Александър Андреев.

Строителните работи започват през август 1926 г. и до края на 1929 г. грубото строителство е завършено, а довършителните работи продължават до 1934 г.

Официалното откриване на Паметника на свободата става на 26 август 1934 г. Стотици хиляди хора от всички краища на страната се стичат на тържеството.

Паметникът наподобява средновековна българска крепост. Изграден е във формата на пресечена четириъгълна пирамида като естествено продължение на планинския връх, върху който е издигнат. Висок е 31,5 метра. До него водят автомобилен път и каменно стълбище с 894 стъпала.

На централния вход гордо стои бронзов лъв, дълъг 8 метра и висок 4 метра, символ на българската държавност. Лъвът разкъсва верига с предните си лапи и е обърнат на изток - посоката, от която са дошли освободителите.

Женска фигура олицетворява победата над турските войски.

На три от страните с бронзови букви са изписани имената на Шипка, Шейново и Стара Загора - там, където са водени ожесточени битки между опълченци и поробители.

През 1957 г. е извършена частична реконструкция на паметника. Оттогава приземният и първият етаж са съединени с кръгъл отвор. В средата на долния етаж върху четири лежащи лъва е положен саркофаг, който символизира гроба на загиналите на Шипка герои. Скулптурна група от руски воин и български опълченец стои на символична вечна стража пред паметта на загиналите си другари. На горния етаж стои скулптурната фигура "Победа". Новото вътрешно оформление на Паметника на свободата е осъществено по проекти на арх. Иван Васильов и скулпторите Мара Георгиева, Любен Димитров, Дора Дончева и Иван Мандов.

В четири етажа във вътрешността на Паметника на свободата е изложена експозиция, която разказва за героизма на руските войни и българските опълченци по време на петмесечната отбрана на Шипка.

Тя включва богата колекция от ордени и медали, снимков и документален материал, оръжие. Там се намира и копие на Самарското знаме.

От последната площадка се открива панорамен изглед към възстановените детайли на бойното поле, паметниците и братските могили, запазили спомена за подвига и саможертвата на героите.

Дечко ГАРБАТУЛОВ

**КОНКУРС Европейски конкурс за есе**

*Съюзът на слепите в България има удоволствието да предостави на Вашето внимание "Общите правила" за провеждането на Европейския брайлов конкурс за есе за 2012 година.*

*Моля да изпратите написаните есета в указания срок на e-mail: kkevo@mail.bg или на адреса на ССБ: град София – 1309, ул. "Найчо Цанов" №172, "Европейския брайлов конкурс за есе", за г-н Кеворк Кабзамалян.*

*За допълнителна информация: тел. 02/8127030.*

## ОБЩИ ПРАВИЛА

### 1. Намерение и тема

1.1. Европейският брайлов конкурс за есе се провежда от Европейския съюз на слепите от името на Онкио Корпорация (Япония) и Брайл Маиничи (Япония) и има за цел да насърчава ползването на брайл като ключов фактор за достъпа до информация на хората със зрителни увреждания, както и за тяхната социална интеграция.

1.2. Основната тема на конкурса на Онкио за тази година е "Ролята на брайла в по-нататъшното участие на хората със зрителни увреждания в политическия, икономическия, културния, социалния и семеен живот". "Брайлът в ерата на технологиите", "Ползването на брайл от всички възрасти", "Брайлът и гласуването" са само някои от примерите за това как да бъде интерпретирана основната тема.

### 2. Общи условия

#### 2.1. Кандидати

Всички ползватели на брайл, живущи в европейска държава, могат да вземат участие в конкурса, независимо от възрастта.

#### 2.2. Есета

Кандидатите трябва да представят есето си в цифров формат, по темата описана по-горе в точка 1.2. (моля ползвайте dot.doc или dot.rtf).

Всеки кандидат може да представи от свое име само едно есе.

Есето не трябва да надвишава 1 000 думи на родния език на участника (с толеранс в плюс до 10%).

Есето трябва да е преведено на английски език от кандидата.

Есето трябва да съдържа и следната допълнителна информация: имена и възраст на кандидата, държава, име на националната организация на слепите членка на ЕСС (в случая ССБ), която ще обработи и изпрати есето, както и броя на думите в него на родния език на участника.

**Важно: Информацията от последната подточка трябва да бъде поставена най-отгоре, преди заглавието на есето.**

#### 2.3. Авторски права

Вземайки участие в този конкурс:

Авторите прехвърлят автоматично и ексклузивно всички права, включително и авторските, по целия свят на Европейския съюз на слепите, като ЕСС може да прехвърля или лицензира тези права.

Авторите позволяват на ЕСС да използва техните имена и да прави извадки от техните есета като реклама според нуждите на ЕСС.

Като собственик на авторските права ЕСС може да даде разрешение на авторите и на техните страни-членки да използват есетата според нуждите им.

Спечелилите награди от конкурса на Онкио трябва да предоставят свои снимки и да упълномощат ЕСС

да копира, адаптира, редактира и печата техните фотографии в медиите, включително в електронни страници и издания.

### 3. Процедура

Кандидатите трябва да предоставят есетата си на ССБ (националната организация на слепите членка на ЕСС) до 30 април 2012 година (получени творби след тази дата няма да бъдат включени в конкурса), а тя от своя страна след селекция трябва да ги изпрати на Селекционната комисия на ЕСС до 15 юни 2012 година.

Националната организация на слепите членка на ЕСС (ССБ) трябва да организира селекцията на есетата, така че те да не са повече от 5 за една държава.

Селекционната комисия на ЕСС избира работите за награди до 1 септември 2012 година.

ЕСС изпраща резултатите на Брайл Маиничи до 10 септември 2012 година.

Впоследствие ЕСС уведомява веднага победителите чрез националната им организация на слепите (ССБ).

### 4. Награди

Една първа награда – 2 000 щатски долара.

Една втора награда (категория "Възрастни" над 25 год.) - 1 000 щ. д.

Една втора награда (категория "Младежи" до 25 год.) - 1 000 щ. д.

Две трети награди (категория "Възрастни") - по 500 щ. д. всяка.

Две трети награди (категория "Младежи") - по 500 щ. д. всяка.

## **ЛЮБОПИТНО Вентрило привлича слепи от три континента**

Вече пета година всеки ден десетки хора с нарушено зрение от Европа, Америка и Азия посредством своите компютри посещават залите на Вентрило - своеобразен международен виртуален дворец на културата. В тази огромна палата ползваните езици най-често са руски, английски и есперанто. Чува се понякога и друга реч, на която говорят народите от бившите съветски републики. Наименованията на виртуалните салони са на английски, руски и есперанто: Alma mater, Librarihol, Konferenhol, Игротека, Релакс-клуб, Погребок, Новые васеки, Админская курилка, Esperanto salono. В тези виртуални помещения се организират срещи с писатели и с други изявени дейци на науката и културата, езикови и кулинарни курсове, изнасят се любопитни лекции. Провеждат се разни надпревари – по шахмат и шашки. В уютните помещения дори се вихрят понякога весели и шумни сватбени тържества - 6 досега. Отбелязват се празници и важни годишнини. Провеждат се курсове по английски, есперанто, полски за начинаещи и напреднали. Повечето от преподавателите са също с увредено зрение и са от различни държави - Украйна, Русия и Испания.

В това интернет-градче има и таверна, и погребок (малка винарна в сутерен) по одески образец.

Помислено е и дори за администраторите-пушачи посредством "Админская курилка". А в помещението "Тет а тет" човек може да се уедини с някой и да си кажат неща само за "четири уши". Не са забравени любителките на плетките, а също и почитателите на кулинарните специалитети. Не са подминати учителите и музикантите – предвидени са виртуални места за техните срещи и дискусии. А в помещението с табелка "Игротека" се случват така наречените интелектуални игри, радващи се на

много голям интерес. Участниците в тях, заедно с публиката, наброяват обикновено 50 души. Но при празнични издания на тези игри тяхната посещаемост достига изключителни висоти и понякога прехвърля числото 130.

Може би най-активни и инициативни са есперантистите. Техният салон е отворен от сутрин до 23 часа московско време. В него се провеждат езикови курсове всеки делничен ден, включващи 10-15 души от 5-6 държави. Организирант се също срещи, концерти и сватбени тържества, чиито участници стигат до 50 и няколко човека. Виртуалните сватбари, както си му е редът, си идват със своите дарове – музикални поздравии, привети в стихове, цветя и бутилки, дори и виртуални кашони с някакъв квалитетен алкохол. По отношение на концертите, за съжаление, все още има какво да се усъвършенства при качеството на звука. Най-вероятната причина за това са свръххипроизведените студия, от които се излъчват тези концерти. Особено голяма заслуга за забележителната дейност на този интернет-клуб имат неуморимите и всеотдайни есперантисти Николай Соломенцев, Вячислав Сулов, Владимир Рассохин от Русия и Виктор Варзари от Молдова.

Но най-много хора се събират в две зали – библиотеката и залата за конференции. Всеки понеделник в "библиотеката" от 20 ч. московско време между 25 и 50 "присъстващи" слушат с голям интерес разкази или информации за различни географски обекти. "Моторът" на този клуб е Валерия Варзакова от Беларус. И тази същата дама попадна в нашия есперантски салон и разбра, че аз поназнавам руски и веднага ме ангажира да говоря за Пловдив. Благодарение на тази покана аз имах удоволствието два понеделника да разказвам за Пловдив и за живота на българските слепи. При първата ни среща аз имах доста лош късмет – точно същия ден на обяд, само няколко часа преди моята беседа, интернетът ми се сринна тотално, но малко преди уреченото време той донякъде се възстанови. Валерия беше подготвила един твърде добър въвеждащ текст за нашата страна. Въпреки ужасния си интернет, аз успях да говоря около 20-25 минути за Пловдив. Поради краткия ми разказ и допълнително възникналия огромен интерес на аудиторията към живота на българските слепи още на другия ден ми отправиха настояща покана да гостувам и следващия понеделник – 13 февруари. Аз приех и започнах да се готвя и по новата тема, с надеждата да имам по-добър шанс с интернета, който в действителност и имах. И една малка подробност - почти всички регистрирани абонати на "Вентрило" са с псевдоними. Аз се подвизавам там с никнейма Евангел. И нещо доста забавно при втората ми среща с любителите на географската екзотика. Софтуерната програма позволява да виждаш броя и интернет-пъркорите на участниците в даденото събитие. И аз се стъписах, като прочетох: "Недоразумение среща с Ангелом Сотировым". Да си призная честно, почувствах се не съвсем комфортно от странния хумор на моите уж много любезни домакини и още в началото отбелязах самоиронично, че срещата с мен е някакво недоразумение, както един от вас съвсем правдиво е написал. Организаторите се смутиха отначало, но след това се разсмяха и ми обясниха, че водещата срещата Жана Животягина от Самара (Русия) имала никнейм "Недоразумение". И тя всъщност е искала само да обяви името на уважаемия гост, но пред обявата веднага се изписва и никнейма на въпросната водеща. Така се получи това забавно "недоразумение", което за малко да ме огорчи. А тази втора моя среща с географоманите протече брилянтно, имаше страхотен интерес към България, към нашите пенсии, професионалната реализация на хората с нарушено зрение, говорещите и брайловите книги, снабдяването с помощни средства, към нашата кухня, даже към отношенията ни с Македония и журналистката Марина Петкова.

Посещаемостта бе също изключително висока – 53 слушатели от десетина европейски и азиатски държави. В продължение на 100 минути, на моя не съвсем перфектен руски, аз разказвах и отговарях на многобройните въпроси. Една украинска българка и двама есперантисти - от Русия и Молдова, бдяха силно нащрек, за да ме подпомогнат, ако аз нещо забуксувам в рускоезичното събеседване. Но, слава Богу, тяхната спасителна интервенция се наложи само веднъж, когато се опитвах да обясня каква е била моята първа професия, с какво съм плел дамаджаните и бурканите, но дори и тогава успях да се оправя криво-ляво почти без тяхна помощ. Вероятно като известна компенсация за недоразумението с г-жа Недоразумение, а може би и като някаква награда, обещаха пак да ме поканят като лектор, и ме призоваха да посещавам непременно техните много интересни сбирки.

Все пак най-голяма аудитория привлича играта "Какво, къде, кога", която се провежда всеки петък и се радва на нестихващ интерес от страна на 130 до 163 души от десетина, а понякога и повече европейски и азиатски държави. Отборите са два от по седем души и победеният отбор отпада от по-нататъшно участие в следващите кръгове на играта. Играта се води много артистично от Александър Медведев,



подпомаган от своята дъщеря Светлана Медведева - и двамата са от Одеса, Украйна. И тук играчите и публиката, а също и водещите са си със своите нет-прозвища. Понякога се използват и истинските имена, но това е сякаш по-скоро по изключение. Впрочем интересът към тази игра е толкова голям, че тя се предава и по някакво интернет-радио. Когато се провежда въпросната игра, останалите зали, залички и стаички на "Вентрило" са съвсем празни или почти празни.

Може би ще е интересно за някои читатели да узнаят, че регистрацията в този сайт от 2010 година освен мен имат и есперантистите Керанка Милушева от София и Димо Пенев и Стоян Минчев от Варна. От няколко месеца аз и Димо Пенев в различни дни от седмицата даваме двучасови дежурства в "Есперанто-залата". Задълженията на дежурния се състоят най-вече в това да посреща евентуалните посетители, да се опитва да пропагандира пред тях този изкуствен международен език, да отговаря на почти всякакви въпроси – езикови и неезикови. Другояче казано - да забавляваме нашите гости, да ги консултираме и информираме. Естествено всичко това на есперанто или руски, в зависимост от предпочитанията на посетителя.

Идеята за такъв сайт принадлежи на Светлана Медведева и е реализирана още на 2 януари 2002 година. Първоначално общуването между потребителите на сайта не е било в реално време, защото се е осъществявало посредством имейли. И след цели 68 месеца и 2 седмици то възприема тази съвременна версия – гласово общуване в реално време, като програмата позволява до 500 потребители едновременно. Разбира се всичко това става факт с помощта и на други хора. Най-много ѝ помага нейният баща – Александър Филипович Медведев, който привлича за благородната кауза Андрей Стегницки от Лвов (Украйна), Владимир Лукианов от Москва и Александър Романов от Петрозаводск. Тези петимата са администратори на сайта, нещо като негов управителен съвет. В действителност енергичният, неуморен и артистичен Александър Медведев е човекът, който талантиливо управлява този изумителен проект.

Дългоочакваната интернет-структура за гласово общуване на стотици хора едновременно стартира на 16 август 2011 г. в 16.30 часа киевско време. И само след няколко месеца създателите и ползвателите на този проект ще честват първия си малък юбилей. Нека отсега им пожелаем хубав празник, интересни нови инициативи и разбира се добра посещаемост!

Ангел СОТИРОВ

## **НОВИНИ "Успех Филтър" с нов управител**

С г-н Донко АНГЕЛОВ разговаря Димитрина МИХАЙЛОВА

На първи декември миналата година управлението на софийското предприятие на ССБ беше поверено на дългогодишния ръководител на търговското направление в него - г-н Донко Ангелов. Той е роден през 1965 г. Средно образование завършва в училището за деца с нарушено зрение в София, а по-късно кандидатства и успешно завършва и висше икономическо образование във Висшия икономически институт.

От 1981 до 2004 година Донко Ангелов е един от най-изявените спортисти в средите на хората със зрителни увреждания. Състезава се преди всичко в дисциплините сто метра бягане, висок скок, а неговата коронна дисциплина е тройният скок. И точно в нея той завоюва най-ценните си отличия. Носител е на много медали от републикански и европейски турнири, но най-високо цени сребърните медали от двете параолимпиади в Барселона и Сеул.

Трудовата си кариера започва в Пловдив като работник през 1983 г. По-късно се премества на работа в софийското предприятие на ССБ. През 1995 г. става ръководител на търговското направление в него.

**- Г-н Ангелов, как оценявате състоянието в момента на повереното Ви предприятие?**

- На фона на икономическото състояние в страната ни бих го определил като прилично. Мога да кажа, че днес "Успех Филтър" е в относително стабилно състояние.

**- В момента какво произвежда предприятието?**

- По принцип ние произвеждаме филтри за двигатели с вътрешно горене и климатични филтри, известни още и като филтри за чисти помещения.

От години имаме много сериозни проблеми с филтрите за двигатели с вътрешно горене, тъй като последните инвестиции, които са правени в това производство, са още от 80-те години на миналия век. Така се оказва, че ние сме изостанали, защото всичко се развива. Може дори да се каже, че там нещата са вече безвъзвратно изгървани и производството на тези филтри е на доизживяване. Правим нещичко, но то е твърде малко в сравнение със съвременните изисквания. До 1990 година нещата бяха ясни, но сега автомобилният и автобусният парк се обновяват интензивно, а ние технологично изоставаме. В това отношение нещата не са добри и ми се струва, че ще се наложи тотално да забравим за филтрите за двигатели с вътрешно горене.

**- Следва ли от това, че закриването на този цех е предстоящо?**

- Голямото ни технологично изоставане е наистина много сериозна пречка пред бъдещата работа на цеха. Понастоящем там работят десет човека, но имат работа само по три-четири дена в месеца. През другото време не ги викаме на работа. Няма перспектива, защото там не сме инвестирали, но това не означава, че предстои скорошно отпадане на тази дейност. Продължаваме да търсим клиенти, продължаваме да търсим възможности и ако има поръчки ще ги викаме да ги изпълняват.

**- Явно в много по-голяма степен разчитате на производството на климатичните филтри - смятате ли, че те имат бъдеще и че чрез тяхното производство нашето предприятие ще стои достатъчно стабилно на пазара?**

- През последните няколко години изцяло обновихме както техниката, така и технологията на производство на климатичните филтри. Преди една година бях на едно специализирано изложение в Германия за производство на филтри от този вид и това, което видях там ме убеди, че като начин на производство и като качество на произвежданата продукция ние сме на изключително високо ниво. Този факт подхранва моите надежди за успех в това производство.

**- Имате ли достатъчно поръчки и клиенти?**

- Да, като производители ние стоим добре на пазара и името, с което се ползваме е прилично. Това производство е основата, гръбнакът на предприятието. Смятам, че и в бъдеще ще имаме достатъчно поръчки и дори може да се разчита именно с това производство да изведем предприятието на печалба.

**- Имате ли сигурност за поръчките, на които разчитате?**

- Разбира се! Имаме 3-годишни договори с "Токуда", "Нестле", "Крафт Фуудс". Освен това всяка година кандидатстваме за получаване на обществени поръчки в градския транспорт и редовно печелим. Така че в момента имаме сигурни договори. От 10-12 години ние активно участваме в битките за обявени обществени поръчки за филтри. За съжаление неведнъж се налага да констатираме, че доста често обществените поръчки са изкривени.

**- Какво означава това?**

- Това означава, че нерядко ни се налага да се състезаваме с конкуренция, която е, меко казано, нелоялна. Например преди 2 години за болница "Лозенец" участвахме с наша оферта за 40 хиляди лева, а поръчката за филтрите беше спечелена от фирма, чиято оферта беше за 120 хиляди лева. Това очевидно показва, че самите обществени поръчки са изкривени като коректност и организация. Това показва, че ние трябва да имаме добра комуникация с държавата. Преди известно време направих срещи с няколко народни представители, които ми обещаха своята подкрепа в това отношение. Дано тази подкрепа не остане само на думи!

**- А как си осигурявате необходимите средства за нови инвестиции?**

- Редовно участваме в проекти към АХУ и по този начин обновяваме климатичните филтри. Разбира се търсим варианти за износ на продукцията ни на чуждестранни пазари и понякога успяваме, но засега това са единични случаи.

**- Очаква ли се свиване на щатове?**

- От два-три месеца аз специално полагам максимум усилия да не стигаме до такива крайности. Стремя се да избегнем необходимостта от съкращения на бройки, а и изобщо да не говорим за възможно затваряне на предприятието. Дори и да се наложи съкращаването на трима-четирима, предприятието ще си съществува.

При нас малко нещата са сбъркани - по-точно се преплитат. Имаме обслужване на наеми, обслужване на наематели, а отделно и производствена част, включително и брайловата печатница. Преди години тя правеше учебници и тогава съставът ѝ беше по-голям, пък и финансовите резултати бяха добри. Сега сме останали на правене на съюзните брайлови издания, които е явно каква функция имат. И като финансови резултати какво се случва...

**- А какво всъщност се случва?**

- Кой мислите, че може да издържа тези издания, като имате предвид, че месечно само разходите за материали и заплати са над 2000 лв. А какви са приходите от брайла?

**- За приходите от брайла няма да задълбаваме, но няма ли възможности печатницата да си осигурява и други приходи?**

- Другият начин е правенето на надписите на брайл на опаковките на лекарствата.

**- Само това ли? А не се ли поемат и някакви външни поръчки?**

- Някакви листовки поръчва преди всичко ССБ, а на външни поръчки и да разчиташ - зависи какво ще дойде.

Получава се конкуренция за надписите на лекарствата между читалището и "Успех Филтър". Смятам, че би трябвало да се разберат помежду си и да си разпределят по някакъв начин пазарите. Специално за брайловата печатница - много се надявам държавата да има някакви обществени поръчки, свързани с брайла. И там евентуално ние да успеем да спечелим такава поръчка.

Трябва да Ви обърна внимание, че училищата за деца с нарушено зрение в София и Варна също си имат брайлови принтери. Значи от една страна има конкуренция, а от друга – пазарът на брайловите издания е много специфичен и много ограничен.

**- Как си представяте бъдещето на предприятието?**

- Поради това че освен икономически смисъл, нашите предприятия имат и социален, смятам, че особено в големите градове трябва да се борим те да се запазят. Най-лесно е да се съкращава, но не ми се иска да се стига дотам. Аз съм оптимист. Особено разчитам на климатичните филтри, тъй като и в България почти всички помещения се модернизират и ще им се наложи да се оборудват с инсталации, за работата на които климатичните филтри са абсолютно задължителни. Както вече казах, за мен бъдещето на това предприятие е в производството на този тип филтри. Имам уверението, че ще започнем едно производство на ишлема, но то ще бъде, за да увеличим работата на тези 10 човека от цеха на филтрите за двигатели с вътрешно горене. Бих искал за тях работните дни в месеца да станат поне 16-20, а не както сега 3-4.

**- Не Ви попитах - в производството на климатичните филтри могат ли да бъдат заети напълно слепи хора?**

- Има един-двама човека, които са без зрение, но техният труд е малко приложим, тъй като за почти всички операции се изисква наличието на някакво остатъчно зрение.

**- Какво смятате да правите с покривите, които текат дори и в работните помещения?**

- Заеманата от предприятието площ е много голяма, но ще се постареем, където работят хората, да спрем течовете и да оправим покривите поне на площ от около 2000 кв. м. За това, обаче, отново са необходими много средства, които ние не можем да отделим от производството и в този случай отново ще разчитаме да намерим финансов ресурс чрез спечелване на някакъв проект.

**Който иска - може, който може - трябва да иска до безкрай**

Поредно доказателство за истинността на тази древна мъдрост стана организираната от национално представителните организации на и за хора с увреждания изложба, чийто домакин бе Българският парламент.

Културната проява е по проект "Изкуството – начин на живот и интеграция", финансиран от фонд "Социална закрила" към МТСП. Официално тя бе открита на 29 февруари и в продължение на 10 дена българските народни избраници имаха възможността и удоволствието да се насладят на художествените умения на хора с различни физически дефицити, както и да закупят изложените творби – картини, дърворезба, керамика и стъклопис.

Изложбата откри председателят на Народното събрание г-жа Цеца Цачева, а от името на национално представителните организации говори председателят на ССБ г-н Васил Долапчиев.

За това първо и уникално по рода си културно събитие организаторите бяха подбрали около 60 измежду най-добрите творби, оценени от пловдивския художник Жорж Трак, както и от самите творци. Трябва да се отбележи, че всички произведения действително се отличаваха с много високо качество и притежаваха реална художествена стойност, доказателство за което бе фактът, че още преди официалното откриване на изложбата трима от депутатите изявиха желание да закупят избрани от тях картини. Сред тях бе г-жа Емилия Масларова – бивш министър на труда и социалната политика, която оцени високо и закупи картина на Боряна Веселинова, която освен художник е известна в нашите среди и като автор на много качествена поезия и проза.

Освен творбите на хора с физически, слухови и ментални увреждания, тук централно място заемаха и творбите на невидждащите автори – картини на Верка Стойкова, Боряна Веселинова и трима други, както и керамични изделия, създадени от участниците в курсовете по арт-терапия в НЦСРИ в Пловдив, а Николай Примов от София представи пред народните избраници изящна стъклопис.

"Силно съм впечатлена от възможностите на хората с увреждания, на които Бог е взел едно, но е дал друго. Невероятни картини, в които се усеща техният стоицизъм. Това са истински таланти, които въпреки че имат физически дефицит, се стремят да го компенсират и да се изявяват."

Думи на Светлана Ангелова – зам.-председател на Социалната комисия в Парламента.

А ето какво сподели и академик Андрей Пантев:

"Изложбата е прекрасна – свидетелство за равнопоставеност, свидетелство за цивилизованост и особения принос на хора като вас в нашата материална и духовна култура. За мен е чест и вълнение да я разгледам подробно и внимателно. В творбите прозира малко тъга, но и една оптимистична идея".

На официалното откриване на изложбата председателят на Народното събрание Цеца Цачева изрази удоволствието си, че именно Българският парламент е домакин на това културно събитие, като подчерта специалното отношение на тази институция към хората в неравностойно положение. Тя припомни акта на ратифициране от Народното събрание в края на януари на Международната конвенция на ООН за правата на хората с увреждания.

"Днес сме се събрали, обаче, не да говорим за полезните инициативи, тъй като това е работата на парламентаристите и Народното събрание, а да се убедим с очите и сърцата си, че нашите съграждани с физически увреждания са равнопоставени, а в някои отношения и много по-високопоставени от онези, които съдбата е определила да нямаме увреждания. Тук са представени хора, които дават израз на творческите си умения, на таланта, на чувствата и емоциите, които ги вълнуват."

Г-жа Цачева завърши с пожелание, освен за нови творчески успехи и за продължаване на диалога между политиците и хората с физически проблеми, "това да бъде диалог между абсолютно равнопоставени в социално отношение хора, разделени единствено от медицински показатели и от нищо друго – диалог между приятели".

За самите произведения г-жа Цачева сподели впечатленията си:

"Онова, което аз усещам от произведенията, е много настроение. Те са много пъстри, а цветовата гама и нейното разнообразие издава богатство на преживяното, на настроението, на емоцията и откровено казано - това страшно много ме радва, защото чрез тях още веднъж става ясно, че всички граждани, всички хора сме равнопоставени и когато, за съжаление, на някое нещо е отнето във физически план, съдбата му е дала на друго място повече талант, отколкото другите разполагаме. Искам да пожелаая много здраве и късмет на всички творци, които са изложили тук свои произведения и разбира се за мен като председател на 41-то Народно събрание е особено важно, че диалогът ми с представителите на тези граждански организации е много активен и ще продължи по този начин".

Изложбата бе удостоена и с присъствието на посланика на Северна Корея, който отдели много време на творбите и ги разгледа с огромен интерес. Още едно доказателство за качествата на изложените художествени произведения стана закупуването на една от картините от председателя на Комисията по култура в Парламента.

Това е първата наистина национално значима творческа изява на хора с физически увреждания в България. Следващото мащабно събитие е предстоящата през месец април голяма изложба в Художествената галерия на улица "Шипка" 6, в която ще се разшири кръгът от автори и художествени творби.

Подобни изяви са много сериозно предизвикателство за художниците в неравностойно положение, особено за тези от тях, които имат зрително увреждане. Те са едно огромно поле за личностна и творческа изява, както и отворена врата към света на голямото изкуство, а за ценителите на художествени творби такива инициативи са повод за истинска наслада.

Марина ПЕТКОВА

## Културна Евразия

На 25 февруари 2012 г. в турския град Измит певци и танцьори от Спортен клуб за интеграция "Витоша" изнесоха истинско шоу, с което представиха държавата, организацията и самите себе си по превъзходен начин.

Проявата се състоя на сцена в голям търговски център пред многобройна публика. Двете певици, които взеха участие, Катрин Димитрова и Сияна Пенчева изпълниха по 5 песни. Двойката Ели Кирилова-Кушнеренкова и Георги Гергов с художествен ръководител и хореограф Ивайла Иванова, която положи невероятни усилия през последния месец, за да може двойката да се представи на ниво, показа 2 танца "салса" и един танц аржентинско танго. Групата по народни танци към клуба, която бе сформирана в началото на 2012 г., с художествен ръководител и хореограф Иво Георгиев подготви и представи Дайчово хоро. Трупата по народни танци се състоеше от 8 момчета и момичета - нямаше възможност всички, които се занимават с тази нова дейност в клуба, да отидат в Измит, защото бройките бяха ограничени.

Безспорно тежестта падна върху двете певици, които трябваше да подготвят сериозен репертоар, но те се справиха блестящо със задачата, а доказателство за това бяха бурните аплодисменти на публиката. Катрин изпълни песните "Je t'aime", "Woman in love", "Uninvited", "Bring me to live", "My number one", като на последната песен Катрин и Сияна направиха дуетно изпълнение.

Сияна изпълни песните: ария "Loretta", "Молба", "Детелини", "Мой стих", като на тази песен Катрин също взе участие. Последната песен, която изпълни Сияна беше "Топъл дъжд".

Информация за проявата бе публикувана в турската преса, а в самия търговски център на видео стените вървеше клип с предстоящата българска програма. Тук е мястото да се изкажат наистина големи благодарности на партньорите на клуба от турска страна, които организираха българското представяне по един чудесен начин. Безспорно най-големи адмирации заслужава Елиф Арслан, която е дългогодишна приятелка на нашия клуб и която и сега не пожали сили нещата да се случат по възможно най-добрия начин. Това фактически е първата културна изява на клуб "Витоша" и тя стана възможна благодарение на финансиран проект от Национален фонд "Култура" към Министерството на културата, който предостави средства за транспорт на българската група. Проектът беше разработен от Георги Гергов, който беше и координатор на цялата експедиция. Проектът беше одобрен в края на

2011 г. и пред организацията възникна въпросът за обезпечаването на разходите за храна и хотел на участниците. Въпреки десетките писма, които бяха изпратени до всякакъв род организации, институции, фирми и т.н., ако въобще имаше отговор отнякъде, то той биваше отрицателен. А времето неумолимо напредваше. Не беше изключен и вариантът да се поиска анулиране на сключения договор с Национален фонд "Култура" и средствата за транспорт да бъдат възстановени на фонда, но това би означавало провал и то грандиозен. Клубът все още няма провал от подобен голям мащаб. За щастие дни преди заминаването на помощ се притече Районната съюзна организация в столицата към Съюза на слепите в България с председател Асен Алтънов. Финансовата инжекция предоставена от УС на РСО София даде глътка свеж въздух на предстоящата културна акция. Така на 24 февруари групата от 15 души потегли с бус към южната ни съседка. След 12-часово пътуване и малко преди полунощ самодейците пристигнаха в град Измит, където се настаниха в хотела. Уморената група имаше късна вечеря, а след това се оттегли по стайте да релаксира и да бъде на ниво за предстоящото събитие. Не всички обаче се прибраха по стайте - двойката Ели и Георги, която щеше да представи аржентинско танго, беше привикана от неумолимата инструкторка Ивайла. Тя не остави на танцьорите дъх от репетиции почти през цялата нощ. На следния ден след закуска групата се разходи из града, но отново двойката Ели и Георги не беше помилвана и си остана в хотела да тренира танца.

Измит се намира в Северозападна Турция, на азиатския континент, на около стотина километра от Истанбул. Център е на вилает Коджаели. Разположен е в залив на Мраморно море. Градът има богата история и е играел важна роля още в Римската империя. Измит е подложен на ужасяващо земетресение през 1999 г., което го разрушава. Наистина е впечатляващо как за няколко години този град успява да бъде изграден наново и сега да приема многобройни туристи. Трябва да се отбележи, че турската страна е изградила превъзходни магистрали, чрез които са създадени наистина европейски условия за придвижване.

След кратката разходка групата се върна в хотела, за да може всеки участник да се подготви за предстоящото събитие.

Културната проява беше насрочена за 16.00 ч., като по сценарий трябваше да продължи не повече от час и половина. Представянето започна с кратко слово на председателя на клуб "Витоша", а след това приветствени думи произнесе и координаторът по проекта Георги Гергов. Преводач, както на събитието, така също и през цялото време, беше Асен Алтънов, който се справи с тази задача отлично. Конферансие на концерта беше Стела Стефанова, която имаше нелеката работа, освен да води, също така и да помага най-вече на двете певици.

След приключването на официалната част турските домакини заведоха своите български приятели до близък търговски център, от който те можаха да си купят различни неща, като турските сладкиши разбира се бяха задължителни. Вечерта българите дадоха официална вечеря и благодариха на турските си домакини за оказаното съдействие.

На следващия 26 февруари рано сутринта българската група потегли обратно към родните предели с чувството за добре свършена работа. Въпреки че в състава на делегацията дамското присъствие беше преобладаващо, до сериозни недоразумения не се стигна. В повечето случаи груповата дисциплина се спазваше. Но трябва да се отбележи, че все пак тук бяха предимно хора на изкуството, а не спортисти, така че някои дисциплинарни отклонения могат и да се преглътнат. За отбелязване е, че едни от най-дисциплинираните в това пътуване бяха двете певици, които изнесоха и главната тежест на програмата.

А ето и състава на българската културна делегация:

- Група по народни танци "Витоша" – Георги Гергов, Господин Стоянов, Доброслав Илиев, Гургана Пенчева, Сияна Пенчева, Стела Стефанова, Стефка Василева, Цветелина Атанасова.

- Двойка за салса танци и аржентинско танго – Ели Кирилова-Кушнеренкова и Георги Гергов с художествен ръководител и хореограф Ивайла Иванова.

- Певици – Катрин Димитрова и Сияна Пенчева.

- Преводач – Асен Алтънов.

- Асистент – Михаил Илиев.

- Водач на делегацията – Иван Янев.

Вярно е, че и преди тази изява по различни младежки обмени наши членове са представяли различни щрихи от родната култура, но за първи път се осъществява подобен проект - изцяло насочен към

културата. Видно е, че много млади хора имат афинитет към певческото и танцувалното изкуство. Народните танци, които стартираха в клуб "Витоша" в началото на 2012 г., се радват на изключителен интерес. Салса танците имат вече дългогодишни традиции в клуба, а аржентинското танго е една нова и красива инициатива, на която може само да се пожелае успех занапред. Стана ясно, че младите самодейци имат твърде голям потенциал, но трябва да им се осигури възможност да го разгърнат и да го усъвършенстват, за да представят държавата и себе си още по-добре.

Иван ЯНЕВ

## **ОБЩЕСТВО Европейска година за активен живот на възрастните хора и солидарността между поколенията 2012**

Откриването на Европейската година за активен живот на възрастните хора и солидарността между поколенията събра много хора на 2 март в една от залите на хотел "Шератон". Интересът на обществеността бе предизвикан вероятно от многото проблеми, с които се сблъскват възрастните хора в България и желанието им да живеят пълноценно, да се забавляват и да пътуват. Едно от посланията на Европейската комисия е, че никога не е късно да споделим опита си, да се ангажираме с добра кауза, да намерим приятели, да разширим кръгозора си, да поемем живота в свои ръце, да обединим силите си и да се грижим за другите.

В залата се бяха събрали посланици от различни европейски страни, представители на Европейската комисия, депутати, министри, зам.-министри, неправителствени организации, творчески съюзи, академични среди.

Обикновено жените смятат, че старостта започва на 65 години, а мъжете - на 62. Всъщност човек е на толкова години, на колкото се чувства. Например Петко Бочаров - доайенът на журналистите, е лицето на кампанията и е на 93 г., а продължава да пише активно. Представени бяха още посланиците на годината – доц. Ингрид Шикова (ръководител на катедра "Европеистика" в Софийския университет "Св. Климент Охридски"), доц. Еню Бояджиев (председател на управителния орган на 40 спортни клуба "Здраве и дълголетие") и групата за автентичен фолклор "Бистришките баби", които през 2005 г. са включени в списъка на шедьоврите на световното нематериално културно изкуство на ЮНЕСКО. По отношение на заетостта само една трета от европейците са съгласни с идеята до 2030 г.

официалната пенсионна възраст да се увеличи, въпреки че това вече е ясен политически приоритет в много държави-членки. Участниците във форума бяха поздравени от ученици на Националния учебен комплекс в Горна баня.

Броят на гражданите на ЕС над 60 години се увеличава всяка година с над 2 млн. души. Зинаида Златанова от представителството на Европейската комисия в България уточни, че населението в България над 65 години е около 14 процента, а над 50 години - около 40 процента.

Според посланика на Дания Коре Янсон сред основните цели на Европейската година е да образова работодателите и служителите как да живеят здравословно след определена възраст, както и да смекчи прехода от трудовия пазар към достигането на пенсионна възраст.

През 2012 г. се предвижда разработването на прогнози за въздействието на застаряването върху публичните финанси, както и издаването на сборник с най-важните стратегически документи, свързани със застаряването на населението и демографските предизвикателства.

Програмата по откриването на Годината продължи със семинар на тема "Активен живот на възрастните хора и участието им на пазара на труда". Участие в него взеха експерти от МТСП,

Български Червен кръст, институти към Българска академия на науките, фондация "Лале", Медицински университет – София, Национално сдружение на възрастните хора и журналистическа организация "50+". Демографските предизвикателства и пазарът на труда на възрастните хора, съчетаването на семейния и професионалния живот, както и здравето на възрастните хора са сред основните теми на форума.

Европейската година на активния живот на възрастните хора и солидарността между поколенията, обявена през 2012 г., има за цел да повиши общественото съзнание за приноса на възрастните хора и да насърчи мерки, които създават по-добри възможности те да продължат да живеят активно.

През Европейската година се обръща внимание на три аспекта на активния живот в напреднала възраст: на работното място, участие в обществото, независим живот.

Министър Тотю Младенов поясни, че по време на Европейската година за активен живот на възрастните хора в страната ще се проведат семинари за повишаване на общата осведоменост на хората относно пазар на труда, социално подпомагане и развитие на социалните услуги и доброволчеството. Ще се обърне внимание на позитивната представа за възрастните хора и преодоляването на някои негативни страни в публичното пространство за тях. Ще докажем, че те могат да бъдат полезни на обществото с труда, знанията и опита си. За това трябва да бъдат обединени усилията на централната и местна власт, социалните партньори, академичната общност, за да може по-ефективно да бъде насърчен активният живот на възрастните хора.

Представители на Европейската комисия смятат, че няма защо да се страхуваме от застаряването на населението, защото могат да се създават повече възможности за работни места на пазара на труда за възрастни хора, за да могат да бъдат активни членове на обществото.

Ненавсякъде възрастните хора се възприемат положително. В България дори цифрата е стряскаща - само 29% приемат положително възрастните хора, а само 46% са съгласни те да работят. Голяма част от жителите на ЕС отхвърлят идеята за задължително пенсиониране. Повече им харесва те сами да решават кога да го направят. Всичко това показва, че европейците не обичат да бъдат принуждавани да работят повече, но за всяка страна приоритетите са различни.

Докторът по социология Емилия Войнова – началник отдел "Демографско развитие, политики и стратегии", координатор на годината, оповести: "МТСП ще организира конкурс за материал за Активен живот на възрастните и солидарност между поколенията, както и конкурс за работодатели, подкрепящи възрастните хора и добрите им практики".

В доклада си тя поясни, че Европа държи първенство по застаряващо население. В България повече млади хора има в Благоевградска област, а най-малко в Кърджали. През 2011 на 100 излизащи в пенсия 70 млади постъпват на работа. Това показва, че в страната има стагнация по отношение на обновяване на работоспособните хора.

На 1 февруари Министерски съвет прие стратегия за демографско развитие на населението до 2030 г. В своя доклад тя изтъкна, че трябва да се подобри качеството на живот на възрастните хора - услугите по домовете, и на хората, живеещи в специализирани институции. Ще трябва да се обърне внимание на обучението на социалните работници, за да могат те по-добре да извършват специализираните грижи. Ще бъдат изградени териториални комплекси с възможности за предоставяне на всички услуги като здравеопазване, образование, информираност, комуникативност, насърчаване на доброволчески услуги за хора над 50-годишна възраст. Всички заедно ще преодоляваме препятствията и предизвикателствата на днешното време.

От многото доклади и изказвания стана ясно, че всеки човек над 60 г. има повече от 3 заболявания. Според доц. Еню Бояджиев стареенето е най-високото постижение на науката. Доц. д-р Поли Балканска от Софийски медицински университет предлага създаването на Балкански геронтологичен център, осъществяващ консултантска, диагностична, научно-изследователска дейност, свързана със застаряването на населението. Това е необходимо, тъй като България е втора в Източна Европа и четвърта в света по застаряване на населението.

Проф. д-р Румяна Стоилова обърна внимание на дискриминацията на по-възрастните работници на пазара на труда и как да се преодолеят негативните стереотипи към тях. Най-голяма е дискриминацията сред хората с увреждания, ромите и жените. Най-засегнати от икономическата криза са болните хора, самотните и за тях трябва да са полагат повече грижи. От изследването, което е направено, се оказва, че във фирмите, в които работят хора от различни поколения, резултатите са



значително по-добри, защото се ползва добрият опит в практиката на възрастните и ентузиазмът на младите.

Годината, посветена на активния живот на възрастните хора в България ще може да бъде по-добре осъществена не само чрез различните прояви, но и със съдействието на цялото общество и солидарността между поколенията.

Таня ЙОВЕВА

## **ОБЯВИ Управителният съвет на Съюза на слепите в България,**

на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ, свиква II-то заседание на XVI-то Национално общо събрание на пълномощниците на ССБ на 29 май от 14.00 часа и 30 май 2012 г. в почивна станция "Релакс" – Шипковски минерални бани.

Заседанието ще протече при следния

*Дневен ред:*

1. Отчет на Управителния съвет за дейността на ССБ през 2011 г. и програма за дейността му през 2012 г.
2. Годишен финансов отчет на ССБ за 2011 г.
3. Отчет за дейността на Контролния съвет на ССБ през периода м. април 2011 г. - м. април 2012 г.
4. Информация за стопанската дейност и финансовите резултати на търговските дружества на ССБ през 2011 г.
5. Информация за дейността на НЦРС – Пловдив през 2011 г.
6. Обсъждане бюджет на ССБ за 2012 г.
7. Обсъждане на постъпили молби и жалби до XVI-то Национално общо събрание на ССБ.

### **Частна обява**

Продавам два апарата за кръвно налягане за китка англо- и немскоговорещ, и един термометър за телесна температура – немскоговорещ, както и два телескопични бели бастуна с височина 1,30 м от фибростъкло.

Цените на апаратите за кръвно и бастуните са по 50 лева, а на термометъра - 20 лв.

За контакт:

Тел. в София:  
02/846 38 39  
Мобилен:  
0887 66 05 16  
Любомир Сребрев

## **Конкурс**

Уважаеми читатели!

Тази година се навършват 50 години от създаването на първото студио за звукозапис на говорещи книги.

В тази връзка, Съюзът на слепите в България обявява конкурс за написване на есе на тема: "Говорещата книга – моята паралелна вселена".

Материалите изпращайте до 31 май на хартиен носител на адрес:

София 1309, ул. "Найчо Цанов" 172 – за конкурса.

Или чрез електронна поща на e-mail:  
zari.ssb@gmail.com

Наградите са:

За първо място – 120 лв.

За второ място – 80 лв.

За трето място – 50 лв.

Наградените творби ще бъдат обявени на страниците на списание "Зари" и публикувани съответно в три поредни броя.

Задължително е авторите да посочат трите си имена, адрес и телефон за обратна връзка, както и организацията, в която членуват.

На всички участници пожелаваме успех и творческо вдъхновение!

## **Конкурс "Искри на Бяла"**

За единадесети пореден път в община Бяла се организира национален конкурс за поезия "Искри на Бяла".

Авторите, желаещи да участват, е необходимо да спазят следните условия:  
Да изпратят задължително на хартиен носител три стихотворения в три екземпляра.  
Под всяко стихотворение да се посочат трите имена на автора, възраст, точен адрес и телефон за връзка.  
Конкурсът ще се проведе в две възрастови групи – деца до 16 години и възрастни.  
Срок за изпращане на творбите – 15 април 2012 г.  
На адрес:

7100 Бяла  
област Русе  
пл. "Екзарх Йосиф" №1  
(за конкурса "Искри на Бяла")

Телефон за контакти:  
0817/988-24 (П. Кирилова)

e-mail: iskri\_byala@abv.bg

Произведенията, неотговарящи на горепосочените изисквания, няма да подлежат на журиране.  
Награждаването ще се състои на 19 май 2012 г. – събота, от 17 ч.

**Скъпи читатели,**

Екипът на списанието Ви поздравява с настъпващите Великденски празници.  
Желаем Ви много здраве, късмет и любов! Нека сърцата Ви винаги да бъдат отворени за Доброто!

Редакция "Зари"

**ПРОЕКТИ Национално читалище на слепите "Луи Брайл" 1928" в помощ на невиждащите ученици**

В съответствие с основните си функции, а именно да подкрепя ограмотяването и да разширява достъпа до информация на незрящите хора в България, Националното читалище на слепите защити проект, чиято продължителност е 24 месеца, а основната му цел е подпомагането на обучението на деца и ученици със специални образователни потребности чрез създаването на подкрепяща образователна

среда.

Проектът "Подкрепяща среда за интегрираното образование на децата с намалено и напълно загубено зрение в България" е финансиран по Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" по схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за подпомагане на образованието и обучението на деца и ученици със специални образователни потребности.

Национално читалище на слепите "Луи Брайл 1928" е бенефициент по този проект, а СОУ за деца с нарушено зрение "Луи Брайл" в София е партньор по проекта.

Сумата, с която той е финансиран е 341 149,60 лв.

Проектът предвижда 10 различни дейности, като две от тях са неговото администриране и информиране и публичност. Тези дейности са задължителни и нямат пряко отношение към целевата група.

Всички останали дейности са насочени конкретно към учениците, тяхното подпомагане, както и на техните родители и учители, така че децата да получат максимален шанс за образование, да имат подкрепата на семействата си и успешно да се реализират професионално.

Предвидените дейности, отнасящи се непосредствено към целевата група, са:

- Осигуряване на учебници и учебни помагала в достъпен формат за ученици с нарушено зрение, които учат интегрирано, като ще бъдат обхванати 30 ученици.

За тях ще бъдат осигурени всички учебници и учебни помагала, от които те се нуждаят. В целевата група влизат деца от цялата страна. Това включва и учебници и помагала за езиковите курсове, както и за свободно избираемите предмети.

- Друга ключова и много важна дейност е осигуряването в електронен и брайлов вариант на изучаваната в училище литература, която засега не е налична. В проекта са заложени 90 художествени произведения, които до момента или не са издавани на брайлов шрифт, или вече са амортизирани, или броят на издадените екземпляри е недостатъчен. Впоследствие броят на предвидените заглавия се увеличи от 90 на 122.

- Друга дейност по проекта е професионално ориентиране на ученици с нарушено зрение от гимназиалните класове, като целта е да бъдат обхванати учениците от 9, 10, 11 и 12 клас. Освен оценката, много важна е и нагласата, и подготовката на учениците по определени предмети. Много по-лесно за неவிждащия зрелостник би било, когато той предварително има ориентацията какво ще прави, след като завърши училище. Предлаганата дейност предвижда адаптиране на тестове за професионална ориентация, така че те да са подходящи за хора с нарушено зрение. В случая тези тестове ще бъдат ориентирани към професии, в най-голяма степен съответстващи на възможностите на хората със зрителни проблеми. Такива тестове ще бъдат проведени за 40 ученици от гимназиалните класове от училище "Луи Брайл", както и за интегрирани ученици.

Предвидени са и консултации по въпросите на професионалната ориентация за период от две години, като на тях ще бъдат обсъждани възможностите, перспективите и потенциалните трудности при реализацията в традиционните за хората с нарушено зрение професии, както и за избора на нетрадиционни за тях сфери на дейност.

Предвидено е провеждането на общо 7 срещи на учениците с хора с нарушено зрение, които са се реализирали успешно в професионален план.

В тази връзка се предвижда и издаването на ръководство за професионално ориентиране на хора с нарушено зрение в електронен, брайлов и на едър шрифт формат. Идеята е в него да бъдат засегнати въпроси от чисто практическо естество като явяване на интервю за работа, поведението по време на интервюто и визията на кандидата. Ще бъдат давани примери за начина на попълване на най-често подаваните документи като CV, мотивационно писмо и препоръки.

- Друга много сериозна дейност е консултирането на родители на деца с нарушено зрение в предучилищна и училищна възраст. Приоритетно тази дейност ще се изпълнява от партньора по този проект – СОУ "Луи Брайл". Целта е да бъдат подпомогнати родителите в изграждането на подкрепяща среда за своите деца, така че те да използват максимално своя потенциал и да им бъде осигурено нормално развитие.

По тази дейност основна роля ще имат педагози и психолози.

Едновременно се предвижда и разработването на уеб-сайт, като част от сайта на читалището, целта на който ще е също консултирането на родителите.

По този начин ще бъдат обхванати и приобщени повече родители, живеещи в по-отдалечени от столицата места. Те ще могат да заявяват такива консултации, като ще могат да остават анонимни, без да изпитват притеснението техните консултации да бъдат видими и достъпни за останалата част от потребителите на сайта.

Планирано е към електронната страница да бъде организиран блог, както и форум, на който родителите да могат да обменят информация и опит. В бъдеще, ако сайтът се развие успешно и докаже полезността си, той ще продължи съществуването си и след приключването на проекта.

- Друга дейност е изработването на софтуер за полагане на изпити под формата на тест от ученици с нарушено зрение. Независимо от това дали този начин на полагане на изпит е най-удачният, той се прилага масово и в този смисъл учениците с нарушено зрение са неравнопоставени. Именно за това разработеният софтуер ще бъде максимално разбираем, лесен за изучаване, удобен за ползване и изцяло достъпен за работа с говореща програма.

Освен описаните дейности, проектът предвижда и издаването на ръководство по етикет за учениците с нарушено зрение. Въпреки че е значително по-малка като времеви и финансов ресурс, тази дейност е изключително важна, тъй като първото и може би най-същественото условие за интегрирането на един човек е начинът му да общува с околните и да се представя пред тях. В ръководството ще бъдат засегнати такива въпроси като визията и поведението в обществото за създаване на позитивна нагласа към себе си.

Последната, но не и по значимост, дейност, предвидена в проекта, е методическа разработка за преподаване на математика и информатика на деца с нарушено зрение от първи до дванайсети клас. Разработването на такава методика ще е изцяло ангажимент на партньора – СОУ "Луи Брайл". Дори разгледано отделно от големия проект на читалището, това е една изключително амбициозна задача, успешното изпълнение на която би било от огромна полза както за самите ученици, така и за техните преподаватели.

Проектът беше пространно представен на организирана от Национално читалище на слепите "Луи Брайл 1928" пресконференция, проведена на 24 февруари тази година и отразена от националните медии.

Марина ПЕТКОВА

## **РАЗКАЗ Великден**

Константин ДОНЧЕВ

Три седмици оставаха до Великден. Киро Жицата не се притесняваше за приготвянето. Имаше ярета в кошарата, имаше и ракийка в мазето. Сам човек, какво толкова... Една душа – една гуша. Важното е, че има покрив над главата си. Колко хора скитат бездомни по чужди къщи. За да си платят наема, те гладуват, обречени на унизителното посягане към контейнерите за боклук... Гладно, братко, не се заспива. И за това Киро събра всичко от спестените си пари, за да си купи къща. Купи я в неговото си село, че го познаваха хората. Там бяха приятелите му, наборите му, спомените му. В беда всеки ще му протегне ръка. Не е като в големия град. Купи си стара плетена къща, измазана с кал, а отвън и вътре белосана с вар. Две стаички с антре по средата. Колко му трябва на човек... Киро отдавна беше се пенсионира. Видя, че в малката панелна гарсониерка за него няма място. Щерка му Ани беше последна година задочна студентка по педагогика, а баба Станка друскеше с една

ръка детето ѝ, а с другата бъркаше тенджерите да не загорят. Ръцете ѝ работеха, но да мълчеше поне, а тя все дуднеше по него, че ѝ пречел, че нищо не е направил в този живот. Една циментова гарсоньерка само... Е, те за това не се разбираха. Четиридесет и пет години работи честно като електричар и получаваше това, което му се полагаше според разряда. А тя гледеше все ония, които крадяха и дворовете им прашяха от имане, ония, които лъжеха и грабеха. Не се разбираха от младини, та сега ли, когато нощем се премятат в леглото и не ги лови сън. Нямахше угодия. Затова Киро реши старините си да прекара далеч от нея, в тишина и сладко спокойствие.

Преспа в панелката и рано сутринта хвана първата маршрутка за село. Поразшета се и откри това къще. Хареса му, че се намиреше на края на селото. Гърбът му опираше в ливадите, някога житни ниви, а сега буренак. Така Киро сбъдна детската си мечта. А Станка нека си седи в панелката. Да видим сега срещу кого ще дудне.

Жесток живот... Защо жените първи се отщяват? Какво става с онези нежни и мили момичета?

Лютивина пареше в душата му и нямаше лек за нея. Лека-полека се сдоби с козички, яренца, няколко кокошчици и мъничко шарено паленце за звънче, да съобщава кой чука на портата. Сън не го ловеше от мерак да спретне къщето по свой вкус. Много труд положи, но стана. Изкърпено, препокрито, накипено на цвят. Киро го гледеше отстрани и не можеше да му се нарадва. Докато се натутка с подредбите, Ани завърши педагогиката и започна работа като сервитьорка в голям модерен ресторант. Така ставаха нещата сега в тези нови времена. Зет му отдавна я изостави, като замина за Белгия с някакви елитни кучки, за да печели евро. Трябвали му не пари, а много пари. Погребва го в душата си. Една вечер Ани намина да види баща си и се удиви от новото му царство. Каза му, че тука ще си живее като бог. Я, колко му е хубаво! Каза му, че като ѝ писне от градската тарапана, ще идва при него да преспива на спокойствие.

Другата благинка, която Киро имаше, беше, че всеки месец отиваше в София да си вземе пенсията от банката. Харесваше му да се вози с новите австрийски мотриси, меки и леки като лимузини. Чувстваше се като екскурзиант. Изкъпан, пременен с опрани дрехи, с чувство на рентиер, получаваше свещените сто и петдесет левчета и с тях в джоба се заплесваше като тийнейджър по улиците на големия град. Разхождаше се по "Мария Луиза" и въздишаше с такова облекчение, като че бе преминал през минирано поле и едва оцелял по чудо. Вървеше унесен в мечтите си. В същия миг се сепна. За малко да стъпче една женица, приклепнала до самия контейнер за боклук. Тя се поотдръпна предпазливо, а той се стъписа. Смутен от разсеяността и невниманието си, Киро клекна до нея, за да ѝ се извини.

– Къде блееш, бе дядка? – рече с мек добродушен глас жената. – Защо не си гледаш в краката?

– Извинявай... бях се замислил за бедните и богатите.

– Какво има да го мислиш. То си е така, откак свят светува. Ти откъде си?

Разказа ѝ своята одисея, а сетне тя нейната. Живеела тук наблизо в един запуснат двор на "Георг Вашингтон". Свряла се в барака за въглища. Няма близки. Два пъти се е омъжвала. Не могла да забременее и мъжете са я напусkali. По-голямата ѝ сестра починала. Сега е сама. Двайсет години изкарва в "Пирогов" като санитарка. И още петнайсет в старчески дом. Все в мръсотията, сред нещастията на хората за седемдесет лева пенсия. Каза, че името ѝ е Катерина.

– Дай си ръката – рече Киро, трогнат от нещастieto на жената.

Тя го погледна въпросително. Той видя, че това лице и тези очи някога много, много отдавна са били очарователни. Била е красиво момиче!... Какво е сторил този проклет живот с нея? Тя подаде ръката си, суха, малка и някога мека, а сега огрубяла.

– Ще ми гледаш бъдещето ли? Да не си ясновидец?

– Не съм – каза Киро, като мушна в ръката ѝ шумяща, новичка банкнота. – Не рови повече в тази мръсотия. Купи си нещо за ядене. Цял живот си работила като санитарка. Стига погнуса. Почини си. Затвори шепичката ѝ. Жената се смути и в същото време се трогна като видя в ръката си новата десетлевова банкнота.

– А бе, човек, ти луд ли си? Това са много пари! Не мога да ги приема. Не мога...

Помогна ѝ да стане. Тръгнаха по улицата към бараката ѝ, да я види Киро. Беше потресен. Мизерия. Като светкавици запрелитаха мисли как да ѝ помогне. Нейният унил поглед, който изразяваше цялата ѝ безпомощност, овехтелите ѝ дрешки, одърчето с избеляла покривка, съдчетата, които висяха на пирони по стените, заскреженото стъкло на малкото прозорче склещиха душата му и той с усилие пое дъх. Как щеше да седне на софрата си, отрупана с всичко, каквото е дала земята и кошарата му,

гледайки тази посърнала, бездомна, осиротяла, все още жива женица. Трепна. Сети се нещо и рязко погледна часовника си. До влака оставаха още три часа. Достатъчно време.

– Слушай, Катеринке, запали печката и ме чакай тука. Ще дойда след един час.

И излезе. След час, проходил целия "Женски пазар", Киро се върна с две претърпени торби с покупки. Изсипа ги върху миндерчето и каза: "Бързам, мила, за влака. Тук има всичко каквото ти трябва за Великден. Хващай се за работа. Останалото остави на мене. Ще се помъча да те измъкна от този батак. Дано да успея... Много искам да ти помогна!".

Обърна се и излезе. Жената занемя от това, което той бе сторил. Не знаеше какво да каже. През тънката мъглица на просълзените си очи смогна само да види отдалечаващия се гръб на човека, който се появи изневиделица, запали слънцето на надеждата и си отиде замислен, разтревожен и загадъчен.

\* \* \*

Късно се прибра на село. Хапна и си легна. Затвори очи, но не заспа. Мисълта за изоставената жена не го напускате. Пролетта идва. Скоро ще дойдат багерите да гребнат барачката й, да я натоварят на самосвалите, след което незнайно къде да я изсипят като купчина трошляк.

Едва дочака утрото. Хвана първата маршрутка за София. Варадинов, само той ще свърши работа! Той е един от шефовете на главното управление на жп-то. Селската жп-спирка вече двайсет години пустееше. Две стаички – стигат за Катерина, да кара там живота си. Ще се съберат мъжете от селската строителна бригада и за няколко дни ще я очовечат. Всеки ще донесе от къщи - кой черчеве, кой стара мивка. Ще сковат врата...

Намери Варадинов и се втурна да му обяснява какво иска да направи за тази женица, но той не вдигна глава от бумагите пред него. Нисък за бюрото си, олисял от годините и взираш се в книжата през няколкопластовите диоптри, Варадинов дори не се трогна. Не помръдна. Не вдигна очи дори да го погледне. Само каза: "Не може!".

- Защо?

- Не позволяват нормативните документи. Не е наш служител. Иди в социални грижи. Това е грижа на кмета.

- Млъкни, Варадинов!

Гласът на Киро Жицата гръмна като изстрел. Сякаш прозорците потрепериха:

- Баща ти беше свестен човек. Като селски фелдшер през целия си живот човек не бе върнал. Тичаше по домовете да помага на болните. Нощем се притичваше на помощ. За него нямаше ден, нямаше нощ. Разбрах колко пари струваш ти, сине майчин. Ти не знаеш какво значи нещастие. Краде от стопанството, краде от фабриката, краде от ресторанта. Направи къща като прогимназия. Благодарил се, че не съм прокурор, нямаше да излезеш от затвора.

Заплю го и затръшна вратата след себе си.

На улицата запали цигара и тръгна, без да знае накъде да върви. Стигна до ъгъла и отново се върна до първата пряка, за да свие към управлението на енергата. Сети се за селския трафопост. И той от години пустееше. Ето една голяма стая за Катерина. Хайде, Киро, по-бързо, че скоро ще дойде Великден! Смачка цигарата и хукна нагоре по стълбите. Чукаше по вратите и ги отваряше нервно. Питаше за човека, който отговаря за трафопостовите. Все не го улучваше. Най-после попадна на него. Говори с мъка и с молба да разреши запустелия трафопост да даде подслон на бездомната. Отговорът беше все един и същ: "Не!". Не може и това си е... Отново затръшна вратата и хукна надолу по стълбите, като псуваше всички гадове по земята до девето коляно.

Прибра се на село съсипан. Пак цяла нощ не мигна. Занемари и кози, и кокошки, и куче. Само нещастната женица му беше в главата. Какво да стори? Мъчеха го безпътни мисли. Оставаше само Ванчо, кметът на селото. Беше момче на даскал Злати – Киров набор и съученик. Запустялата ветеринарна лечебница. Две стаички и дворче. Едва дочака утрото. Обади му се по телефона. С мъка му разказа патилата си. Настъпи мълчание. В слушалката Киро чу съчувствена въздишка. Усети в нея съпричастна болка. И отново въздишка, тиха, продължителна и малко след това мекият топъл глас на Ванчо:

- Бай Киро, събирай бригадата и тичайте в лечебницата. Ще успеете ли до Великден да я ремонтирате?

- Ще успеем!

- Тогава бързайте да я спретнете за да приберем жената!

- Благодаря ти, момчето ми. Много ти благодаря. Защо не беше жив баща ти, да му кажа какъв син е възпитал. Защо не беше мой син, момчето ми?

\* \* \*

Преди Великден, в петък, десет часа сутринта, Киро Жицата и шофьорчето на кметския джип, доведоха от София Катерина. Пред малката усмихната кокетна къщичка, с дворче току-що заградено с нова поцинкована оградна мрежа, я чакаха неколцината строители, Ванчо – кметът, и бъдещите комшии от покрайнините на селото. Джипът спря до самите тях. От него слезе първо Киро и подаде ръка на Катерина. Дребна, мила женица, с овехтяло палтенце, който знае от кои години, ожулени ниски обувки с протрити изкривени токове и някога черна, но сега избеляла въздълга пола. Засрамена от овехтелите си дрехи, Катерина свенливо пристъпи към посрещачите си. Неописуема радост и изненада бяха изписани върху лицето ѝ.

Усмихнатите лица на хората изпълниха очите ѝ със сълзи. Двете прозорчета на къщичката, изписани като очи на момиче с черен грим, я гледаха мило и добродушно. Вратата беше отворена като за прегръдка, сякаш ѝ нашепваше "Ела, ела да те прегърна, мила!". Катерина почувства милувката ѝ. Усети топлата сестринска прегръдка и в този спонтанен шепот думите, които нейната съдбова посестрима изричаше, че животът им може да продължи само ако са заедно. Една без друга ги очакваше гибел.

Катерина не удържа сълзите си. През тях вече не виждаше лицата на хората. Усети само силната млада ръка на Ванчо кмета, която я поведе. Киро вървеше отзад мълчалив, с тиха радост в душата си. Когато влязоха в къщичката и жената видя какво чудо са сторили тия хора за нея, каква подредба и чистота, за които тя отдавна бе загубила надежди, лишена от мечти и скромни желания, вдигна двете си ръце към лицето, за да скрие сълзите и каза тихо: "Бо-о-же мили!... Бо-о-оже мили!...".

Макоцево,

февруари 2009 г.

*Използван източник: вестник "Словото днес"*

## **ТЕХНОЛОГИИ Нововъведенията в JAWS – версии 11, 12 и 13**

Често пъти единствената пречка за използване на дадено приложение от незрящите е неговата достъпност чрез екранните четци, което провокира усъвършенстването на тези помощни средства. Широко разпространен сред незрящите екранен четец е JAWS. Това не означава, че непременно всички използват точно тази програма. Но тъй като повечето от нас прибягват до нейната помощ, не смятам за необходимо да обсъждам всички възможности, които тя предлага. В следващите редове ще обърна внимание само на нововъведенията, направени във версии 11, 12 и 13. Прегледът ще е кратък, но надявам се – полезен.

Инсталирането на тези три версии не се различава много от обичайното за JAWS. Както винаги е добре по време на инсталацията да използвате друг екранен четец – друга версия на същата програма, вградената в Windows или NVDA; можете да прибягнете и до помощта на зрящ. Рестартирате, когато това бъде поискано от вас, след което инсталацията автоматично продължава. Следват няколко типични стъпки: да се съгласите с условията за ползване посредством бутона "Yes"; да изберете обичайна инсталация - "Typical". Ако ви се налага да добавите брайлов дисплей или друг синтезатор, или да изберете различна папка, в която JAWS да се инсталира, вместо бутона "Typical", активирате



"Custom". Съществува една особеност при инсталирането на версия 13. Някои компоненти (незадължителни) не са включени в инсталационния пакет, а се свалят автоматично в процеса на инсталацията. Ако не желаете тези компоненти, прекъснете връзката с интернет на компютъра преди да започнете инсталирането на JAWS 13.

При първоначалното стартиране на програмата се появява съветник с някои от основните настройки в JAWS. Този съветник е въведен още във версия 8, но с по-малко възможности. Потребителите на Windows 7 тук могат да изберат кога JAWS да се включва автоматично: преди или след появата на началния екран (logon screen), или изобщо да не се включва автоматично.

Друга особеност на версии 12 и 13 е Settings Center, който се явява пряк заместител на Configuration Manager. И като казвам заместител, имам предвид, че центърът за настройване не е алтернатива на Configuration Manager, който, от своя страна, няма да откриете в списъка с мениджъри. Чрез този списък, повикан с клавишната комбинация insert + F2, можете да стартирате Settings Center. Пряк достъп до този център осигурява комбинацията insert + 6. И тук, както при неговия предшественик, можете да използвате insert + shift + D, за да зададете на програмата, че желаете направените промени да важат за всички приложения в Windows. Опциите са разположени в дървовиден изглед, а не както преди – достъпни от менюто. Категориите са почти същите с няколко допълнения. Неудобството от придвижването в дървовидната структура на Settings Center може да бъде избегнато, като в полето за търсене изпишете ключова дума за конкретна настройка и JAWS ще изведе резултати, съдържащи тази дума, а натискането на "enter" върху някой от тях ще ви отведе до самата настройка.

Както знаете, JAWS може да има различно поведение във всяко отделно приложение. Така например по подразбиране можете да му зададете да не произнася пунктуационните знаци, но когато сте в програма за редактиране на текст (Word, Notepad и др.), да произнася всички. За тази цел тези, които използват JAWS 13, могат да зададат определено поведение на екранния четец, не само посредством Settings Center, но и отваряйки бързите настройки с комбинацията insert + v, докато се намират в съответното приложение. Чрез Quick Settings JAWS извежда всички настройки, чиято промяна може да се отрази върху конкретното приложение. Така например няма да откриете за Word опции, свързани с клавишите за бързо придвижване. Напомням, че Quick Settings ще откриете само във версия 13.

Още една добавка към JAWS 13 е приложението за разпознаване на изображения – Convenient OCR. То ви дава възможност да прочетете текст, съдържащ се в изображение. С него не можете да съхраните текста в отделен файл. Друго неудобство е, че изчитането на извлечения от изображението текст става с помощта на JAWS курсора. Въпреки това, не може да се отрече предимството от наличието на подобна функция, особено когато ви се налага да се запознаете със съдържанието на PDF файл, а нямате възможност да го обработите с FineReader. Отдавна Adobe Reader е достъпен с JAWS, но не и за PDF изображения, за които може да ви се притече на помощ Convenient OCR.

Смятам, че за целите на настоящия труд казаното за това приложение на JAWS е достатъчно, а за работата с него ще говоря в отделно изложение. За тези, които ще пожелаят да разгледат функциите на Convenient OCR, ще спомена само, че той е сред компонентите, чиято инсталация изисква свързаност на компютъра с интернет, т.е. не е включен в основния инсталационен пакет на JAWS v.13.

Услуга, налична още във версия 11 на програмата, е така нареченият Research It. Чрез него можете да претърсвате някои от популярните уеб ресурси като Wikipedia, Wiktionary, Amazon, BBC и др. Резултатите засега са достъпни само на английски, което означава, че и зададените ключови думи трябва да са на този език. Да предположим, че искате да разберете какво е времето (климатичните условия) в София. Това ще стане по следния начин: с комбинацията insert и space, след изпълняването на която ще чуете едно изщракване, и натискане на буквата R – отделно от комбинацията, отваряте приложението Research It. Първото поле е за изписване на ключовите думи (в случая – Sofia, Bulgaria), второто – за избиране на източника, който ще претърсвате (за времето това е Weather), като посредством бутона "OK" или "enter" в полето за писане изпращате вашето запитване.

Процесът по редактирането на текст също търпи развитие. С версия 12 се въвежда Text Analyzer, който ви уведомява за наличието на несъответствия във форматирането, пунктуацията, разстоянието между думите и др. Поведението на текстовия анализатор се задава от Settings Center, като настройките за него са обособени в самостоятелна категория - "Text Analyzer". Съобщаването на съществуващи в текста несъответствия може да бъде чрез звук или гласово съобщение, съдържащо описание на конкретната несъгласуваност.

Възможностите на анализатора на текст също не могат да бъдат описани подробно тук, тъй като рискувам да се отклоня от първоначалния замисъл на статията. Въпреки това не отричам необходимостта от самостоятелно изложение по темата.

Още едно доказателство, че създателите на JAWS се стремят да откликнат на най-новите тенденции в развитието на софтуера и по-специално на графичния интерфейс, е така нареченият Virtual ribbon.

Структурата на менютата, наподобяваща панделка, която е често срещано явление в графичния интерфейс на Windows 7, прави придвижването с JAWS из тези менюта истинско мъчение.

Благодарение на Virtual Ribbon – функция, въведена с версия 12, менютата на Office 2007 и 2010 например са изцяло достъпни. Възможно е също така придвижване из менюто с буквите от клавиатурата.

За да активирате функцията Virtual Ribbon, ще ви се наложи да отворите Settings Center (с Insert + 6) и да се уверите, че редактирате настройките по подразбиране, за което е предназначена комбинацията Control + Shift + D. В категорията "Miscellaneous", която отваряте със стрелка надясно, трябва да поставите отметка пред "Use virtual ribbon", след което да съхраните направените промени.

С JAWS 12 се оказва, че заключването на клавиатурата не е характерно само за мобилните телефони. С Insert + Space и последващо натискане на буквата l превключват между двата режима – заключена и отключена. Ако вместо l натиснете s, вие ще превключвате между режимите на речта – включена и изключена. Режимът на речта може да се контролира и във версия 11.

Не трябва да ви учудва и фактът, че Insert + control + w не отваря виртуален прозорец на този, в който се намирате. Това не означава, че подобна функция не съществува. Отварянето на виртуален прозорец се изпълнява с нова клавишна комбинация - insert + alt + W.

Създаването на гласови профили, вместо индивидуалните настройки на гласа, се въвежда с версия 11. По този начин чрез Voice adjustment можете да създадете няколко профила, а с insert + control + s да изберете кой да активирате.

Това накратко са съществените нововъведения. Разбира се има и много други, голяма част от които са за достъпността на конкретни приложения.

Елена КАРАМАНСКА

Използван източник: <http://www.blinfo.bg>

## **Студент измисли умна ръка**

Когато човек се чувства добре, рядко се сеща за проблемите на околните. И още по-рядко се замисля как да ги реши. Но не и Георги Чипов. Студентът от Техническия университет вече има едно изобретение и доста идеи как да направи живота на хората с увреждания по-лесен. За проекта си "умна ръка" той дори получи наградата на фондация "Емпауър". С 50 000 лева, съпровождащи приза, младежът в момента доразработва протезата, която лови импулси от мозъка и ги преобразува в съвсем реални действия.

"Не обичам да измислям "глезотийки". Предпочитам да решавам реални проблеми", разказва Георги. Не си пада по това да съчинява прескъпи високотехнологични екстри за богаташи. Исква да помага на хората, които наистина имат нужда животът им да бъде подобрен. И си е направил цял списък с идеи, които ще се опита да осъществи след дипломирането си като магистър. Сам признава, че едва ли ще му стигне времето за всичко. "Умната ръка" обаче ще бъде изведена докрай.

"Обичам да наблюдавам хората и да подобрявам нещата около тях, ако мога. Като дете редовно

разглобявах уреди, за да видя как работят, и покрай това съм излял доста бой", шегува се младежът. Поправяйки уреди, с които дори техници са се провалили, Георги направил прощъпалника си към бъдещата професия. Още преди да стане студент веднъж наблюдавал човек без ръка и идеята как да се направи протеза, задвижвана със сигнали от мозъка, се загнездила в съзнанието му. По-късно записал електроника, решил проблема, а "умната ръка" се превърнала в негова дипломна работа в края на бакалавърската степен. "Първия макет го направих много аматьорски, с подръчни материали, слава Богу, елементите, които ми трябваха, се продават навсякъде, така че не ми се е налагало да търся лаборатории и скъпа апаратура", спомня си той. Тествал протезата с мускулите на собствената си ръка. На същия принцип това става и при ампутирания крайник - мозъкът подава сигнал, въпреки че ръката вече я няма.

"Парите от наградата стигнаха да направим прототип, за да изчистим грешките. Извърших доста подобрения, вече няма и следа от аматьорщина", доволен е Чипов.

Остава да се направят още два прототипа, за да се отстранят всички възможности за грешка и ръката може да бъде пусната в производство. За него обаче парите от наградата, естествено, няма да стигнат - тук вече ще се наложи участието на инвеститор. Георги признава, че засега няма такъв. Сам е изчислил цената на една подобна протеза - между 4000 и 6000 лева.

"В момента протезата ми замества около 70 на сто от способностите на една истинска човешка ръка", разказва Чипов. Тя може да се свива в юмрук, да сочи с показалец и съответно да пише по клавиатурата на компютъра с един пръст. Освен това може да застава в "щипка", сгъвайки два пръста. За момента разработеният проект е само за протеза, която ще замени ампутирана под лакътната става ръка. Георги обаче смята да не спира дотук - вече се готви да създаде и протеза над лакътя, както и заместител на целия отрязан крайник. Електрониката на проекта си той прави сам. В останалата част му помагат доц. Валентин Николов и проф. Веселин Павлов. Има и хора в екипа си, които се занимават с бизнес страната на проекта.

"Вече съм готов и със следващ замисъл, макар че засега не съм пристъпил към реализацията му", разказва Георги. Не е изненада - новото изобретение също е насочено към хора с проблеми. Идеята е свързана със създаване на електронно устройство, което да помага на слепи хора да четат книги в интернет. Момчето от Казанлък ще пристъпи към нея обаче, едва когато изкара поне още една магистърска степен.

"Засега уча тук и искам в бъдеще да се реализирам в България. За да се развия в своята област обаче, е добре известно време да уча в чужбина. Затова смятам да изкарам втора магистратура или докторантурата си в Европа."

Набелязал си е няколко страни - Норвегия, Швеция или Дания. Извън възможността за безплатно обучение там го привлича много и репутацията на университетите, и средата, която създават - доста далеч от онова, което предлагат нашите вузове.

"Ще мога да наваксам в области, които сега не ми достигат, за да развия някои от идеите си. Засега само ги записвам - в един огромен списък, и се надявам поне за част от тях да ми стигне времето."

Стела СТОЯНОВА

Използван източник: вестник "Стандарт"

## **Маратонка заменя белия бастун за слепи**

През последните години са разработени впечатляващ брой експериментални системи за подпомагане

на незрящи хора. Млад изследовател от лабораторията на Hewlett-Packard в Бангалор, Индия, обаче е на път да обезсмисли напълно носенето на бял бастун. Анируд Шарма е изобретил обувки с вграден навигационен уред, които упътват слепите хора в градски условия. Системата носи името Le Chal ("Заведи ме къщи" на хинди). Маратонките могат да напътстват човека, който ги носи до зададено местоположение, но също така и да му помагат да избягва препятствия.

Le Chal функционира на сензорен принцип. Устройството напътства посредством вибрации в предната, задната или страничните части на подметката в съответствие с посоката, в която трябва да върви незрящият.

Желаната дестинация трябва да се въведе предварително в Google Maps на смартфон с операционна система Android. Оттам нататък телефонът комуникира чрез Bluetooth с платка LilyPad Arduino в петата на обувката, която управлява вибриращите моторчета.

Силата на вибрациите е променлива. Когато наближи мястото, където трябва да се завие в друга посока, те стават по-интензивни. Сензор за дистанцията в предната част на интелигентните патъци предупреждава за препятствия. Обхватът му е 3 метра. Засега Анируд Шарма все още се замисля сериозно за серийно производство на Le Chal, но възнамерява твърдо да пусне свободно кода за Android-приложението, посредством което смартфонът комуникира с подметката, както и цялата схема на системата. Освен това младият индиец планира да отвори секция в Wikipedia, в която всеки потребител да може да внася подобрения в устройството.

Георги КАСАБОВ

## Ултразвукът в помощ на слепите

Иновативното ръчно устройство, наречено the Tacit, може да помогне на хората с нарушено зрение да се движат безопасно в сложна среда, пише PhysOrg.com.

Поставена върху горната страна на китката, приставката е снабдена с ултразвукови излъчватели и сензори, които приемат отразения звук.

Разположени над кокалчетата на пръстите, последните измерват разстоянието до отделните обекти в обсег от няколко сантиметра докъм 3 метра и после преработват информацията във формата на механичен натиск върху китката.

Така, колкото по-близо сте до даден обект, толкова натискът върху китката се засилва. Той съответно се прилага съответно от лявата и дясната ѝ страна, така че да можете да определите с по-голяма точност разположението на обекта.

Tacit може да бъде поставен и върху двете ръце, не затруднява движението на пръстите и китката и реагира достатъчно бързо, така че ориентацията с него да става в реално време, обяснява изобретателят на приставката Стив Хоуфър.

В момента Хоуфър се опитва да усъвършенства прототипа, откривайки и елиминирайки неговите недостатъци. В бъдеще Tacit може да бъде с двойно по-малък размер и за корпуса му да бъде използван по-подходящ материал от сега използвания неопрен.

"Относно прецизността на устройството - лазерите биха дали най-голяма точност при измерване на разстоянията, но на този етап те биха оскъпили много проекта", коментира Хоуфър. Цената на частите за ултразвуковия прототип е само 65 долара.

